

Türkiye’de Yıllar ve İllere Göre Boşanma Sayılarının Seyri

Mustafa Egemen Vayvay*

Özet

Bu çalışmamızda Türkiye’nin, 2008-2022 yılları arasında il bazlı olarak boşanma sayılarının seyrinin nasıl olduğunu istatistiksel yöntemler kullanarak inceledik. Toplumumuza etkileyen ve tüm ulusu ilgilendiren olumlu ve olumsuz olayların, bireysel olarak görünen evlilik sayılarına etkilerini analiz ettik. Farklı bölgelerinde farklı kültürlere ev sahipliği yapan Türkiye’nin bölgelerini inceleyerek, boşanma sayılarında bölgelerin, dolaylı yoldan farklı kültürlerin etkisi olup olmadığını ele almayı amaçladık. Ayrıca büyük kentlerimizde daha sık karşılaşılan kalabalık nüfus, geçim sıkıntısı, doğal ortamların sayısının azlığı ve tüm bunların sonucunda insan psikolojisini kötü etkileyen etkenlerin boşanma sayıları üzerindeki etkilerini açıklayabilmeyi amaçladık . Tüm bu amaçlar doğrultusunda TÜİK’in yayınladığı veri setinin yanında istatistiksel yöntem ve grafikleri kullanarak araştırma sorumuza cevap aradık.

1 Giriş

İnsan, iletişim kurma ve diğer insanlarla etkileşime girme ihtiyacı olan bir varlıktır. İnsanın yalnız yaşaması, doğası gereği hep zorlayıcı olmuştur. Çoğu insanın hayalinde bir yuva kurmak, evlenmek ve hayatını kendi kuracağı bir aile ortamında geçirmek vardır. Fakat en az bu durum kadar gerçek olan bir şey ise evliliğin her zaman için bu hayal kadar sorunsuz ve huzurlu olmayacağıdır. O yüzden her ne kadar görmezden gelmeye, hesaba katmamaya çalışsak bile boşanmak günümüzün önemli bir gerçeğidir. Boşanmalar, insanlar tarafından her zaman kötü bir şey ve olmaması gereken bir durum olarak kabul görmüştür. Fakat bazı durumlarda boşanmak yerine evli kalmak, her iki taraf için daha fazla hasara yol açabilmektedir. İnsan çok yönlü, kolay etkilenebilen ve duyguları olan bir varlıktır. Boşanmak her ne kadar iki insan arasında gibi görünse bile bunun altında yatan toplumsal konular, kişisel ve ulusal ekonominin durumu, kişinin eğitim durumu, insanın yaşadığı çevre, örf ve adetler, kültürel farklılıklar, insanları derinden etkileyen olağandışı olaylar gibi etkenler insanların düşüncelerinde, fikirlerinde ve duygularında ve boşanma kararı vermelerinde rol oynayıcı olabilirler. Bu çalışmamızda TÜİK’in yayınladığı 2022 İLLER BAZINDA BOŞANMALAR adlı veri setini kullanarak son yıllarda Türkiye’de iller bazında boşanma sayılarının yıllara göre nasıl seyir aldığını ve hangi durumlardan etkilenebileceğini gözlemleyip, analiz edeceğiz.

*20080306, [Github Repo](#)

1.1 Çalışmanın Amacı

2008-2022 yılları arasında Türkiye’de il bazında boşanma sayılarının nasıl bir seyir gösterdiğini, boşanma sayılarındaki artış ve azalışların bölgesel olarak etkilenip etkilenmediğini, yıllar içerisinde yaşanmış ve tüm ülkeyi ilgilendiren önemli olayların boşanma sayılarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu, salgın hastalıklar gibi olağan dışı durumların ve ulusal ekonominin gidişatının boşanma sayılarında nasıl bir etkiye yol açtığını gözlemlemek ve boşanma sayılarının nüfus artışıyla olan ilişkisini istatistiksel veriler ile açıklamak amaçlanmaktadır.

1.2 Literatür

Türkiye, diğer çoğu ülkeye paralel olarak, değişen demografik ve aile yapısıyla boşanmaların artık önemli bir konu haline geldiği bir ülke olmuştur. Ülkemizde boşanmalar yıllar içerisinde değişiklik göstermiştir ve hala göstermektedir. Aile ve onu etkileyen faktörler her ne kadar kısıtlı olarak görünse, aile dediğimiz kurum birkaç insandan oluşan bir grup olsa bile, toplumdan ve ülke çapındaki konulardan sanılandan daha fazla etkilenen bir kurumdur. Türkiye’deki boşanmalar için başlıca sebep geçimsizlik olarak görülmektedir. Bölgesel olarak boşanmalardaki sayılarda değişimlere sahip olan Türkiye’de kent yaşamına geçmek, gelişmişlik düzeyi, eğitim düzeyi, kişisel ekonomik durum gibi etkenler boşanma sayılarını etkileyen diğer etkenlerden sayılabilir. (YILDIRIM, 2004) Toplumun aile yapısını etkilediği ve şekillendirdiği gibi aile yapısı ve içinde yaşanan değişikliklerde, toplumu etkileyen faktörlerin başında gelir. Aile içinde sorunlar olan ve bu sayı gitgide artan toplumlarda, ulusal çaplı sorunlar, toplumsal anlayışsızlık ve toplumun büyük bölümünde psikolojik rahatsızlık gibi sorunların sıklığı artar. Toplumsal etkilerin yanı sıra en büyük boşanma sebeplerinden diğerleri; zina, şiddet, alkol kullanımı, hakaret ve sevgisizlik gibi bireysel problemlerden kaynaklanmaktadır ve bu problemlerin dillendirilmesi kentleşmiş alanlarda daha fazla olduğundan dolayı kentsel alanlardaki boşanma sayılarının yüksekliğine ek bir sebep olmaktadır. Türkiye’de evlenmelerin arttığı gibi boşanmalar da artış göstermektedir ve Türkiye’de boşanmaların 2/5’lik kısmı, evliliğin ilk 5 yılında gerçekleşmektedir. (Demir, 2013) Türkiye’de yaklaşık son 25 senelik zaman dilimine baktığımızda aile kavramı için en büyük sorunu oluşturan etken boşanmalardır. Türkiye, boşanma olgusu bakımından çok hızlı değişikliklerin yaşandığı ve bölgesel farkların çok fazla olduğu bir ülkedir. İstatistiksel verilere baktığımızda, boşanma sayılarının en fazla olduğu bölge, Ege bölgesi olarak karşımıza çıkarken, en az boşanma sayılarına sahip bölgelerin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu oldukları gözlemlenmektedir. Çiftler arasında bir sorun olmamasına rağmen görücü usulü evliliklerin olduğu bölgelerde birbirlerini yeteri kadar tanıyamamış çiftlerin evliliğin ilerleyen zamanlarında ilişkilerine son verdikleri görülmektedir. Kentleşmenin ve eğitim durumunun etkisinin fazla olduğu boşanma sayılarında zirvede en büyük şehirlerimizden olan İstanbul, Ankara ve İzmir gelmektedir. Boşanmış kişilere en az rastlanan bölgelerimiz ise Kuzeydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu gibi genel olarak doğu bölgemizdir. (Başkaya ve Unal, 2017) Türkiye, diğer gelişmiş ülkelere ve batılı devletlere oranla demografik ve aile yapısı iyi belgelenmiş bir ülke değildir. Hala geleneksel aile yapısının benimsendiği kabul edilen Türkiye’de son yıllarda aile yapısı önemli ölçüde değişmiştir. Evliliğin daha ileri yaşlarda yapıldığı ve boşanmalarda artış olduğu görülmektedir. 2001 yılında Türk Medeni Kanunu’nda yapılan değişiklikler so-

nucu kadınlara verilen hakların genişlemesi boşanma sayılarını etkileyen bir etken olmuştur. Türkiye, pek rastlanılmayan bir şekilde ülke içinde bölgesel olarak ekonomik ve gelişmişlik düzeyinin çok farklı olabildiği bir ülkedir. Kadınların çalışma hayatına daha fazla katıldığı, ekonomik özgürlüklerinin daha fazla olduğu ve kentleşmenin fazla olduğu Türkiye'nin batı bölgesinde, boşanma sayılarında bir artış yaşanırken, Türkiye'nin doğu bölgesinde ise kadın çalışma oranlarının düşük ve ekonomik özgürlüklerinin az olması eşine daha bağımlı hale gelmesine yol açarak boşanma konusunda daha cesur olamamasına ve doğal olarak boşanma sayılarının batıya oranla düşük olmasına sebep vermektedir. (Caarls ve De Valk, 2015)

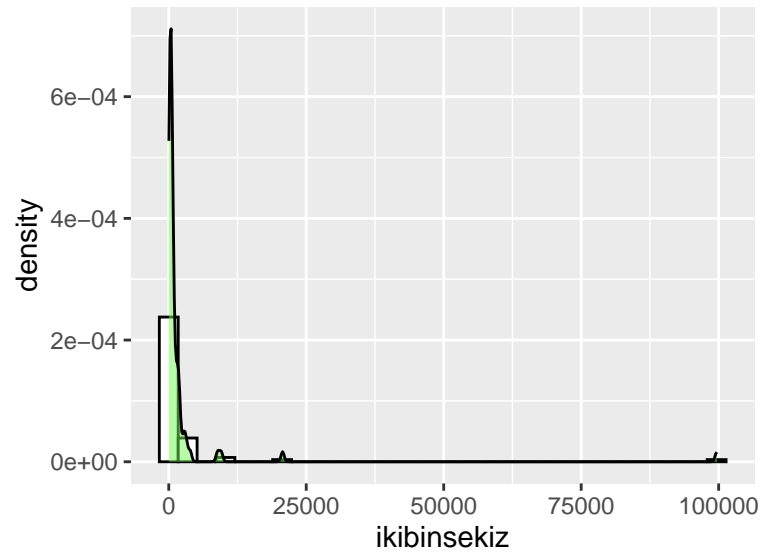
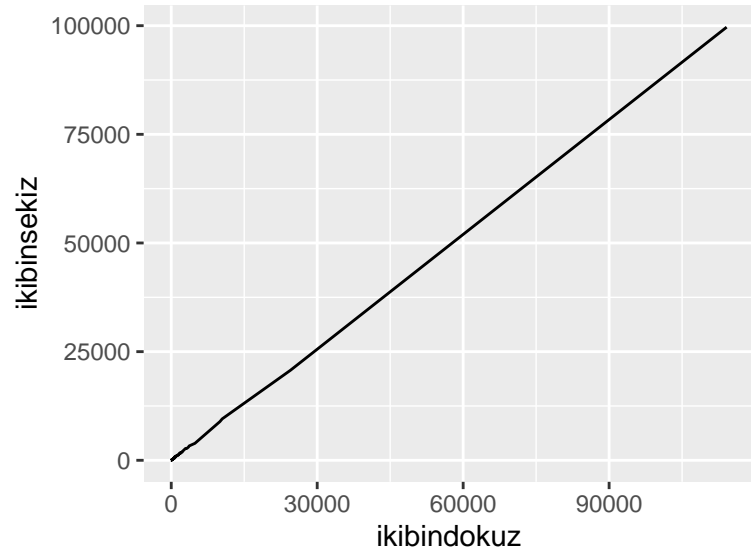
2 Veri

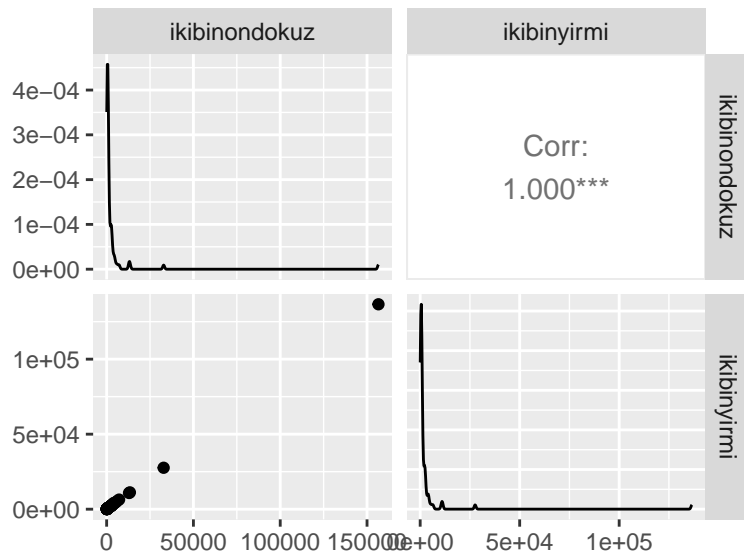
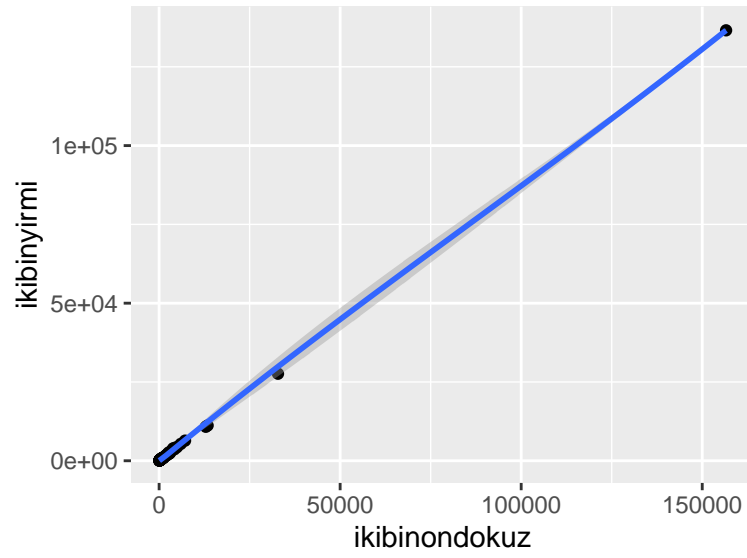
Bu çalışmamızda veri seti olarak TÜİK'in yayınlamış olduğu 2022 İLLER BAZINDA BOŞANMALAR adlı veri seti kullanılmıştır. 2001-2022 yılları arasını kapsayan veri setimizden, günümüze ve önemli olaylara daha yakın olması ve daha doğru analiz yapılabilmesi amacıyla 2001-2007 arası çıkartılmış ve veri setimiz, 2008-2022 yılları arasını kapsar hale getirilmiştir. Veri setimizin sütunlarında yıllar varken satırlarında Türkiye toplamı başta olmak üzere diğer illerimiz yer almaktadır. Gerekli istatistiksel yöntem kullanıldıktan sonra ortaya çıkan Tablo1'e baktığımızda maksimum değerlerin hep Türkiye toplamı olarak, minimum değerlerin ise, boşanma sayılarının en az olduğu ilimiz Hakkari'de ortaya çıktığını görmekteyiz. Ortalamaları incelediğimizde 2008 yılının ortalaması 2430 olurken, 2022 yılının ortalaması 4413'dür ve yıllar geçtikçe ortamlar bir yıl öncekine göre genelde artmıştır. Fakat 2020 pandemi ve salgın hastalığın başlangıç yılında olduğu gibi hem bir önceki yılın ortalamasından hem de bir sonraki yılın ortalamasından daha düşük çıkan yıllar gözlemlenmektedir.

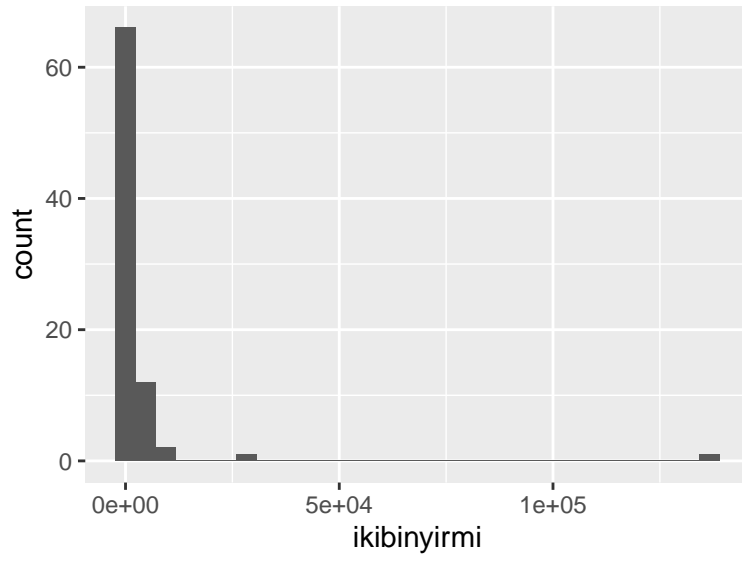
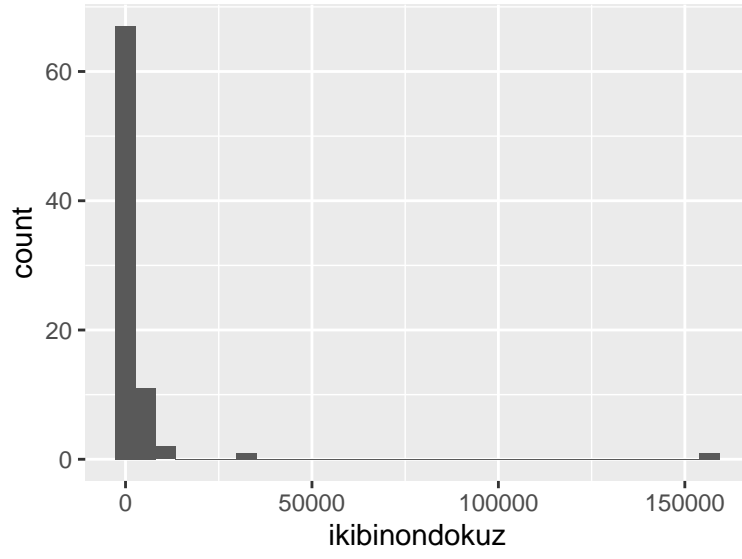
Tablo 1: Özet İstatistikler

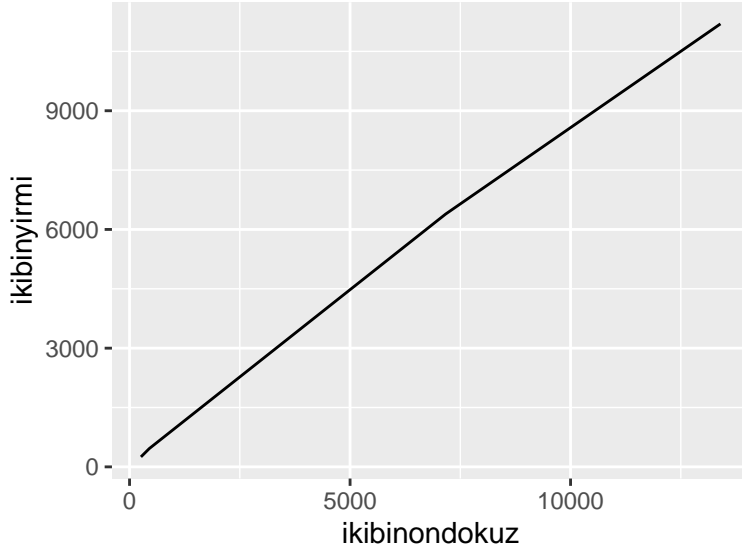
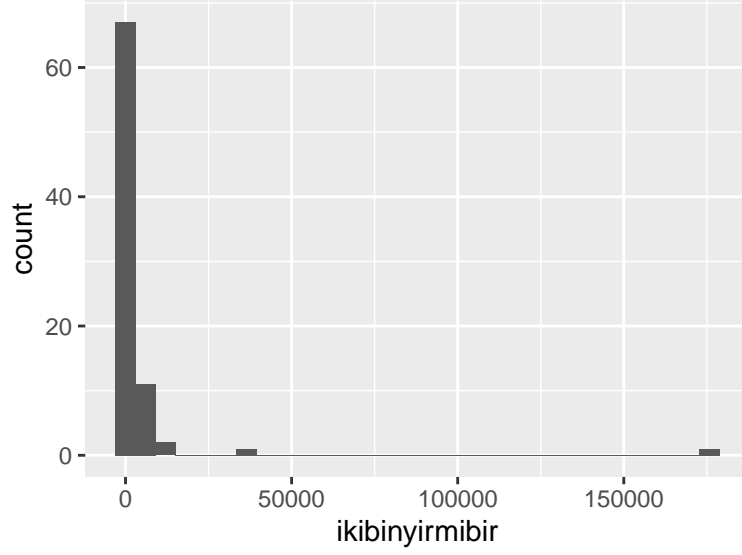
	Ortalama	Std.Sap	Min	Medyan	Mak
ikibindokuz	2784.44	12833.04	37.00	618.50	114162.00
ikibinon	2891.90	13319.65	36.00	605.50	118568.00
ikibinonalti	3077.17	14182.56	40.00	574.00	126164.00
ikibinonbes	3215.37	14810.62	47.00	632.50	131830.00
ikibinonbir	2929.68	13511.39	30.00	606.00	120117.00
ikibinondokuz	3819.20	17577.37	60.00	761.00	156587.00
ikibinondort	3193.00	14731.96	31.00	659.00	130913.00
ikibinoniki	3007.93	13874.80	35.00	599.00	123325.00
ikibinonsekiz	3501.78	16126.44	46.00	701.00	143573.00
ikibinonuc	3056.22	14090.41	39.00	613.50	125305.00
ikibinonyedi	3131.98	14445.13	46.00	583.00	128411.00
ikibinsekiz	2430.80	11192.40	30.00	515.00	99663.00
ikibinyirmi	3330.98	15302.95	35.00	672.50	136570.00
ikibinyirmibir	4287.29	19683.12	72.00	878.00	175779.00
ikibinyirmiiki	4413.51	20238.64	73.00	860.50	180954.00

3 Yöntem ve Veri Analizi

4 Sonuç

Bu çalışmamızın sonucunda kullandığımız istatistiksel yöntemlerin desteği ile görmüş olduk ki Türkiye’de boşanma sayıları, bazı yıllarda yaşanan önemli toplumsal olaylardan etkilenmektedir. 2020 Covid-19 salgını başta olmak üzere önemli toplumsal olaylarda boşanma hızları, nüfus artışıyla olan normal artış seyrinin dışına çıkmış ve genelde düşüş eğilimi göstermiştir. 2008 yılında yaşanan ve devamında etkileri hissedilen ekonomik kriz yıllarını incelediğimizde ve 2008-2009 yıllarını karşılaştırdığımızda ise biraz daha hissedilir biçimde boşanma sayılarında artış gözlemlenmiştir. Bu iki sonuca baktığımızda boşanma sayılarının seyrinin farklı yönlerde ilerlemesi, ekonomik krizin getirdiği işsizlik, geçim sıkıntısı gibi problemlerin boşanmalarda çok daha güçlü bir etken olduğu fakat salgın hastalık gibi dönemlerde artmadığı gibi kısıtlanan resmi işler, sokağa çıkma yasakları gibi etkenlerden dolayı yavaş-

lama göstermiştir. Bir diğerk bakış açısından, bölgesel olarak baktığımızda ise örnek olarak Gaziantep ve Kocaeli illerine baktığımızda nüfus sayıları neredeyse aynı olmasına hatta Gaziantep'in nüfusunun biraz daha fazla olmasına rağmen Kocaeli'de boşanma sayıları daha fazla olmuştur. Bir diğerk örnek Van ve Aydın illerine baktığımızda nüfusların hemen hemen aynı olduğunu gözlemlediğimiz halde, Aydın'da Van'a göre neredeyse 10 kat fazla bir boşanma sayısı ortaya çıkmaktadır. Genel olarak baktığımızda gerek düşme eğilimli gerek artma eğilimli olsun boşanma sayıları görüldüğü üzere yalnızca bireysel olaylardan değil, tüm ulusu etkileyen toplumsal olaylardan ve bölgesel, dolaylı olarak kültürlerden fazlasıyla etkilenmektedir.

5 Kaynakça

- Başkaya, Z. ve "Unal, A. (2017). T"URK.IYE'DE EVLENME VE BOŞANMA ORANLARININ İLLER D"UZEYİNDE ZAMANSAL DEĞ.İŞİMİ (2001-2015). *Journal of International Social Research*, 10(53).
- Caarls, K. ve De Valk, H. (2015). *Regional diffusion of divorce in Turkey: The role of education*. NIDI Working Paper.
- Demir, S. A. (2013). Attitudes toward concepts of marriage and divorce in Turkey. *American International Journal of Contemporary Research*, 3(12), 83-88.
- YILDIRIM, N. (2004). T"urkiye'de boşanma ve sebepleri. *Bilig*, (28), 59-81.